

Полозова Т.В.,

*д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики
та управління економічною безпекою,*

Харківський національний університет радіоелектроніки

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9956-8816>

Зінов'єв А.П.,

здобувач вищої освіти,

Харківський національний університет радіоелектроніки,

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-6343-9977>

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО- ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Формування організаційно-економічного механізму стратегічного розвитку суб'єктів господарювання є важливим напрямом удосконалення системи управління в сучасних умовах економічної трансформації. Динамічність зовнішнього середовища, посилення конкуренції та необхідність оперативного реагування на структурні зміни вимагають створення управлінських систем, здатних забезпечити узгодженість економічних і організаційних процесів, ефективне використання ресурсів та адаптацію до факторів зовнішнього середовища.

Проблематика функціонування організаційно-економічного механізму стратегічного розвитку суб'єктів господарювання має глибоке теоретичне підґрунтя. Вітчизняні дослідники, зокрема В. М. Антоненко, Л. Л. Катранжи [1], Р. В. Бабіцький [2], М. М. Андрієнко, І. Л. Харчук [3], Т. В. Полозова, А. Г. Ткаченко [4] та інші, у своїх працях висвітлюють різні аспекти управління розвитком підприємства, наголошуючи на необхідності узгодження економічних важелів з організаційною структурою управління. Узагальнення наукових підходів дає підстави розглядати організаційно-економічний механізм як ключову складову системи господарювання, що визначає результативність і стійкість діяльності підприємства.

Подальший теоретичний аналіз потребує розмежування понять «господарський механізм» і «організаційно-економічний механізм». Господарський механізм охоплює систему правових, соціальних та економічних регуляторів, а його структурним ядром виступає організаційно-економічний механізм, який забезпечує практичну реалізацію управлінських впливів. Саме він формує внутрішню логіку функціонування підприємства, поєднуючи планування, координацію, мотивацію, контроль та аналіз результатів діяльності. На відміну від загального господарського механізму, організаційно-економічний має більш прикладний характер і безпосередньо спрямований на ефективний розвиток підприємства. Його структура охоплює як економічні методи впливу (фінансування, ціноутворення, інвестування, стимулювання праці), так і організаційні елементи (структуру управління, розподіл повноважень, систему комунікацій і відповідальності).

Особливістю механізму є його подвійна природа: з одного боку, об'єктивна, що відображає дію економічних законів і закономірностей ринку, з іншого боку, суб'єктивна, формується в процесі управлінської діяльності, через прийняття рішень, використання мотиваційних чинників і комунікаційних зв'язків. Завдяки цьому механізм не лише реагує на зміни середовища, а й активно впливає на траєкторію розвитку підприємства, забезпечуючи відповідність стратегічних намірів реальним умовам господарювання.

Зміст організаційно-економічного механізму розкривається через сукупність його складових. До них належить: система принципів, що визначає спрямованість управлінських дій; функції, які забезпечують реалізацію цілей; інструменти, за допомогою яких здійснюється вплив на господарські процеси. До ключових принципів належать системність, цільова орієнтація, комплексність, адаптивність, економічність, інноваційність, мотивація та екологічна відповідальність. Реалізація цих принципів забезпечує формування гнучкої та збалансованої структури управління, здатної поєднувати стратегічні пріоритети з поточними завданнями та підтримувати цілісність управлінського впливу. Послідовне застосування зазначених принципів зумовлює формування системи функцій організаційно-економічного механізму – формування цілей, планування, аналітичну оцінку, розроблення управлінських рішень, організацію виконання, регулювання, контроль і моніторинг результатів. Їх взаємопов'язане

виконання створює безперервний управлінський цикл, у межах якого забезпечується збалансованість рішень, своєчасне реагування на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, підвищення ефективності діяльності підприємства. Ефективність функціонування механізму визначається рівнем інтеграції всіх його елементів у єдину систему управління. Важливе значення має розвиток аналітичного та інформаційного забезпечення, що створює підґрунтя для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Важливим фактором є комунікаційна взаємодія, що забезпечує горизонтальні та вертикальні зв'язки між підрозділами, підвищує гнучкість організаційної структури та сприяє швидкому обміну інформацією.

Таким чином, організаційно-економічний механізм стратегічного розвитку суб'єктів господарювання є системоутворюючим елементом господарського механізму, який поєднує економічні та управлінські інструменти для досягнення стратегічних цілей. Взаємодія складових такого механізму формує цілісну систему управління, що забезпечує узгодженість стратегічних і поточних рішень, ефективне використання ресурсів і стабільність розвитку суб'єктів господарювання.

Перелік джерел посилання

1. Антоненко В. М., Катранжи Л. Л. Дискусійні питання щодо визначення сутності поняття «організаційно-економічний механізм». *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2021. Вип. 5. С. 125-134.

2. Бабіцький Р. В. Сутність та відмінності організаційно-економічного механізму управління підприємством. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2022. № 5-6. С. 64-72.

3. Андрієнко М. М., Харчук І. Л. Організаційно-економічні принципи механізму управління конкурентоспроможністю підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 62. С. 39-43.

4. Полозова Т. В., Ткаченко А. Г. Організаційно-економічний механізм функціонування компетентної організації. *Актуальні проблеми економіки та права*. 2024. № 3. С.43-50.